

**ION POPESCU-SIRETEANU
(13 SEPTEMBRIE 1934, MĂNĂSTIOARA-SIRET –
29 IULIE 2021, PITEȘTI-ARGEȘ)**

VASILE I. SCHIPOR

Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, Filiala Iași
E-mail: vasileschipor@yahoo.com

**Ion Popescu-Sireteanu
(September 13, 1934, Mănăstioara-Siret – July 29, 2021, Pitești-Argheș)**

(Abstract)*

The following biobibliographical article is dedicated to the writer Ion Popescu-Sireteanu, one of the active collaborators of the periodical “Annals of Bukovina” and is signed by the former editor-in-chief (1993–2018) of the academic periodical from Rădăuți. The biographical excursion is followed by a presentation of the writer’s preferred fields of scientific activity, illustrated by his contributions to the knowledge of the life and work of personalities of modern, classical and contemporary Romanian literature, through studies and researches of linguistics, ethnography and folklore and of cultural history. Several articles published in the “Annals of Bukovina” capitalize on his field surveys regarding the toponymics of Bukovina. Interesting are the belletristic works (stories, fables, short prose, pamphlets and poems) signed by Ion Popescu-Sireteanu, some of them being printed in several editions. Several original writings, dedicated to the Romanian village on the outskirts of Bukovina from the 4th–5th decades of the last century, are representative for the author from many points of view: the plot structure, the art of storytelling, the artistic and documentary value. Others, such as the funny stories in the volume *Păcală și ai săi* (1994), are intended mainly for children and young people, often transposing events and characters into contemporary times. The volume *File de jurnal, 1985–1990* (2018) offers interested users a lot of information, managed by a sensitive author, dramatically marked by events: “For a long time I feel a permanent weight on my soul. I’m looking forward and all the paths, all the light sources, are closed to me. I live by chance, like a human being being carried away by giddy waves. I don’t know how long this state will last, nor if it will be able to be easily remedied. In any case, we are in a time of total disorganization. [...] Our lives evolve from bad to worse”. (December 1, 1985, December 9, 1985). In his verses, intertwined by “an invading lyricism”, Ion Popescu-Sireteanu reveals himself to us as “a candid soul, an incurable

* Traducere: Ștefanița-Mihaela Ungureanu.

romantic, immune to all models and pictures”. The article ends with the main critical references to his life and work.

Keywords and phrases: editor, literary critic, linguist, historical Bukovina, minor toponymy, toponymy inquiry, deep resources of writing, ethno-stylistic matrix, traditional village, memory flow, oral history, ritual lineage, mentalities.



Ion Popescu-Sireteanu se naște în 13 septembrie 1934, în Mănăstioara-Siret, în familia țăranilor Gheorghe și Veronica Popescu, fiind al optulea dintre cei 13 copii ai acestora. În satul natal urmează cursurile școlii primare (1941–1946). Își continuă studiile la Școala Normală de Băieți din Siret (1946–1948) și la Școala Elementară de aici (1949). În perioada 1949–1953, ani grei, de lipsuri materiale și de suferințe cauzate de moartea mamei, își continuă pregătirea școlară la Timișoara și Oradea. Între anii 1954 și 1958 este student la Facultatea de Filologie a Universității din Iași. După examenul de licență (1958), funcționează ca profesor în satul Drăgușeni-Iași, până în

6 martie 1961, când este numit inspector metodist la Secția de Învățământ a raionului Bârlad. Aici își desfășoară activitatea până la 31 august 1962.

În 1 septembrie 1962, devine, prin concurs, asistent la Facultatea de Filologie a Universității din Iași. Aici, devine lector (1972), conferențiar (1990) și profesor (1994), susținând cursuri de dialectologie română și lingvistică generală. Timp de zece ani, ianuarie 1990–decembrie 1999, ocupă funcția de șef al Catedrei de Limba Română pentru studenții străini, care devine unitate aparte în 1990. Doctor în filologie, în 1976, cu teza „Termeni păstorești în limba română (pe baza ALR)”, publicată, în 1980, la Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, cu titlul *Contribuții la cercetarea terminologiei păstorești în limba română*. În perioada 1964–2004, este colaborator la Radio Iași, unde susține o rubrică permanentă, *Cuvinte din bătrâni*. Din 2004, colaborează și la Radio București.

Profesorul Ion Popescu-Sireteanu este membru al mai multor organizații științifice, profesionale și culturale: Academia Oamenilor de Știință, Societatea de Științe Filologice din România, Societatea Română de Toponimie, Societatea Română de Lingvistică, Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, reactivată în România în 1990, Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Iași și Filiala Pitești (din 2009), Societatea Scriitorilor Bucoveneni. Timp de peste un deceniu, este cel dintâi președinte al Filialei Iași a Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina (1990–2002). În viața publică și în comunitatea științifică națională, profesorul Ion Popescu-Sireteanu se bucură de recunoașterea muncii și a contribuțiilor sale, devenind Cetățean de Onoare al orașului Siret (1994), și fiind răsplătit cu Premiul „Timotei Cipariu” al Academiei Române pentru contribuția la lucrarea monumentală *Tezaurul toponimic al României*.

Moldova, vol. I, 1991–1992, cu Premiul „Meritul Cultural” al Salonului Național al Cărții, Chișinău, 1994.

În perioada 1963–1966, Ion Popescu-Sireteanu culege folclor și texte dialectale din Bucovina, fiind interesat mai ales de terminologia păstorească. În Bucovina, întreprinde anchete toponimice (1979, 1982) în cadrul colectivului format pentru elaborarea *Dicționarului toponimic al Moldovei și Bucovinei*.

În viața științifică universitară, Ion Popescu-Sireteanu se afirmă, începând din 1968, ca editor, critic literar și lingvist. Antologiile și edițiile pe care le îngrijește reprezintă contribuții la cunoașterea vieții și operei unor personalități ale literaturii române moderne, clasice și contemporane. Aceștia li se adaugă studiile și cercetările de lingvistică, etnografie, folclor și de istorie a culturii: I. Antologii: *Poezia ieșeană contemporană* (1968), *Amintiri despre Eminescu* (1971), *Amintiri despre Titu Maiorescu* (1973, 2006), *Amintiri despre Sadoveanu* (1973), *Amintiri despre Ibrăileanu* (I–II, 1974, 1976), *Amintiri despre Iorga*, I, (1980), *Amintiri despre Ion Creangă* (1981, ediția a 2-a: 2001), *Amintiri despre Liviu Rebreanu* (1985). II. Ediții îngrijite: George Tutoveanu, *Versuri* (1968), Ion Heliade Rădulescu, *Scrieri lingvistice* (1973), Iuliu-Cezar Săvescu, *Scrieri* (1984), Nicolai Grămadă, *Toponimia minoră a Bucovinei*, I–II (1996); Eugenia Aglaia Iacob, *Oameni și datini din Roșcanii Sucevei* (2006, în colaborare cu Silvia Popescu). III. Lingvistică și etnologie: *Contribuții la cercetarea terminologiei păstorești în limba română* (1980); *Limbă și cultură populară* (1983, 2008); *Chestionar păstoresc* (1983); *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, I, *Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale, 1772–1988*, partea 1 și partea a 2-a (1991–1992, în colaborare; lucrare distinsă cu Premiul „Timotei Cipariu” al Academiei Române); *Cuvinte românești fundamentale* (1995, 2007); *Mic dicționar juridic cu expresii și locuțiuni românești privitoare la drept și Anexe* (1996); *Înțelepciunea limbii române* (2004); *Termeni păstorești în limba română*, I (2005); *Memoria limbii române*, I–V (1997, 1998, 2003, 2006, 2009); *Dicționar de verbe românești. Cu traducere în limbile engleză, franceză, spaniolă, greacă modernă* (2007, în colaborare); *Popasuri filologice* (2009); *Contribuții la o bibliografie Alexandru I. Philippide* (2009); *Glosar dialectal din Bucovina și Moldova* (2013); *Termeni pentru adăposturile păstorești din limba română* (2014); *Cuvinte românești de bază*, (2014); *Termeni păstorești pentru vase, unelte și instrumente, boli și leacuri* (2015); *Din toponimia Bucovinei* (2018). IV. Istorie și istoria culturii: *Siretul – vatră de istorie și cultură românească* (1994, în colaborare); *Town of Siret and its environs* (1999, traducere în limba engleză); *Moldovenii în istorie. Cartea unui impostor și falsificator agramat* (2004); *Bucovina. Oameni și cărți* (2005).

Una dintre lucrările de mai sus apare în cadrul programului național de tipărire a unor lucrări fundamentale patronat de Academia Română, fiind promovată de Centrul pentru Studiul Problemelor Bucovinei, de la Rădăuți, în cadrul colecției inaugurată în 1996: Nicolai Grămadă, *Toponimia minoră a Bucovinei*, I–II, îngrijirea

ediției, studiul introductiv, bibliografia, notele și indicele: Ion Popescu-Sireteanu, introducere: D. Vatamaniuc, București, Editura Anima, Colecția „Enciclopedia Bucovinei în studii și monografii” (1), 1996, 366 + 374 p. + 26 p. cu facsimile + *Harta Bucovinei* (politică și administrativă post 1994).

În periodical „Analele Bucovinei”, Ion Popescu-Sireteanu publică, între altele, câteva studii prin care valorifică și anchetele de toponimie desfășurate în unele localități bucovinene: „Din toponimia Bucovinei. Negostina și Verpole, Pleșenița”, în „Analele Bucovinei”, Rădăuți – București, anul I, nr. 1 [ianuarie – iunie] 1994, pp. 157–161; „Toponimia – tezaur național”, *ibidem*, Rădăuți–București, anul IV, nr. 1 (7), [ianuarie – iunie] 1997, pp. 81–89; „Nume de sate – Mărățai”, *ibidem*, anul IV, nr. 2 (8), [iulie – decembrie] 1997, pp. 425–427; „Toponimia comunei Sucevița”, *ibidem*, anul VIII, nr. 1 (16), [ianuarie–iunie] 2001, pp. 105–150; „Toponimia satelor Calafindești, Șerbăuți și Călinești”, *ibidem*, anul XVI, nr. 1 (32), [ianuarie–iunie] 2009, pp. 127–138; „Toponimia satului Grănicești”, *ibidem*, anul XVI, nr. 2 (33), [iulie – decembrie] 2009, pp. 467–478; „Toponimia comunei Dornești, județul Suceava”, *ibidem*, anul XVII, nr. 2 (35), [iulie – decembrie] 2010, pp. 519–527.

După 1989, scriitorul Ion Popescu-Sireteanu se afirmă și prin valorificarea unor resurse de adâncime ale matricei sale etno-stilistice. Acum publică, totodată, scrieri originale în volume: poeme în versuri și proză, povestiri, povești și fabule (ultimele, destinate copiilor). Dintre acestea: I. Beletristică: *Păcală și ai săi. Povestire originală* (1994; ediția a 2-a, 1999; ediția a 3-a, 2002; ediția a 4-a, 2008; ediția a 5-a, 2011; traducere în limba franceză, 2012); *Șoricelul Chiț*, cu ilustrații de Liviu Smântânică (1995); *Fabule pentru copii* (1995; ediția a 2-a, 1998), *Povești și povestiri* (1996), *Între două veșnicii* (poeme în proză, 1996; ediția a II-a, 2004; ediția definitivă 2012); *Iepurașul năzdrăvan* (1997); *De dragoste. Versuri* (1999); *Cale și drum*, poeme în proză (2001); *La porțile norocului*, memorii (2002, ediția a II-a, 2003; ediția a III-a, 2010); *Oameni și întâmplări din satul meu. Poeme* (2002; ediția a II-a, 2010); *Vânturi și valuri. Poeme și pamflete* (2005); *Boul bucătar. Fabule pentru copii* (2007); *Cățeaua și alte povestiri* (2009); *În moara mea. Poeme și pamflete* (2010); *Ziditor de cuvinte*, versuri (2010); *Povești* (2011); *Mama*, poeme (2011); *Fabule* (2012); *Vânturi și valuri. În moara mea*, poeme și pamflete (2013); *Oameni de pe scara mea*, proză (2015); *Călător spre noapte. Proze* (2018); *Din anii tăcerii*, versuri (2019). II. Memorialistică: *File de jurnal, 1985–1990* (2018).

Dintre scrierile originale publicate de profesorul Ion Popescu-Sireteanu, reținem și acum un volum consacrat satului românesc din Bucovina și reprezentativ, în opinia noastră, pentru autor, din multe puncte de vedere: știința construcției, arta povestirii, valoarea artistică și documentară. Sub egida Editurii Universitas XXI, Ion Popescu-Sireteanu tipărește în 2002, la Iași, volumul *La porțile norocului*, povestire, cartea întâi, 204 p. + 2 planșe cu fotografii, cu o ediție revăzută și adăugită, în 2003, 204 p.

Continuând, tematic, re-construcția și, totodată, evocarea din poemele reunite în volumul *Oameni și întâmplări din satul meu* (2002), Ion Popescu-Sireteanu re-crează aici, narativ, pe un ton cald evocator, melancolic și într-un limbaj savuros, „o lume fără cumpănă și cer destul”: lumea satului tradițional de la marginea Bucovinei din deceniile 4–5 ale veacului trecut. O lume săracă, împovărată de nevoi, încrâncenată în câmpul „culturii de supraviețuire”: „Voiam să prindem belșugul, să-i punem mâna în piept și să ni-l facem slugă și prieten, după împrejurări” (p. 6). În centrul acestei lumi în derivă se află „neamul Popoștenilor” din Mănăstioara, obârșia autorului, care trăiește drama „sățișoarelor care au prins a scădea ca niște oameni bătrâni”. În universul său, „bântuit de amintiri, copleșit de tristețe, fermecat de verdeața care țipă de sănătate” în eterna ei redevenire, dezrădăcinatul din Mănăstioara re trăiește, cu fiecare popas fugar, crâmpieie „din vremea când satul mai era ca un flăcău în zi de sărbătoare”.

Într-o manieră cu tradiție glorioasă în literatura noastră (Creangă, Preda, Stancu, Druță), secvențele din fluxul memoriei re-crează un univers încărcat de pitoresc etnografic. În paginile cărții *La porțile norocului* freamătă viața de zi cu zi a familiei și a satului, îndeletniciri, familia și neamurile, datini și obiceiuri, sărbătorile (hori, strânsuri, hramuri, nunți), poveștile „cu înțelepciune veche”, întâmplări și evenimente dramatice: repatrierea germanilor („Începuse să se răspândească o mare neliniște în familiile nemțești. Oamenii erau sfătuiți să-și lase totul și să se repatrieze în Germania, unde i-ar fi așteptat case noi, pământuri la fel de rodnice, mașini agricole, școli pentru copii și tot ce se mai cerea pentru o viață adevărată. Li se spunea să nu le pară rău că pleacă, din cauză că vor veni vremuri grele. [...] Seara veneau nemți pe la casele românilor ori mergeau românii pe la casele lor. Se vindeau și se cumpărau lucruri fel de fel, de la unelte agricole bune până la pantofi și cizme scâlciate, de la mobilă frumoasă la vase de bucătărie. Unii își aduceau vite bune în ogrăzi, căruțe mai frumos legate în fier și câte altele. A venit și ziua plecării. Și-au luat rămas bun de la români, mulți plângeau și dintre ei și dintre noi. Se rugau lui Dumnezeu să ajungă cu bine și ai noștri le spuneau drum bun și să ne scrie. Și mulți au scris îndată ce au ajuns. Le părea rău c-au plecat. De la belșug au ajuns la mâncare cu porția și înghesuți. Promisiunile erau numai propagandă”, p. 95), războiul, refugiul, deportările, foametea, reforma monetară din 1947, cotele împovărătoare, sovromurile, colectivizarea („Vremurile s-au lăsat grele și întunecate asupra tuturor, pe sărac făcându-l mai sărac, iar pe cel bogat aducându-l la sapă de lemn”, p. 141; „Ca băiat de țărani, am înțeles că gospodăriile colective au venit peste sate ca niște puhoai care au luat toată coaja rodnică a pământului, lăsând în urmă case goale și grajduri goale și ogrăzi goale”, p. 169), școala și biserica („Așa era vremea și noi nu puteam ieși în afara ei, dar am rămas cu respectul din bătrâni pentru biserică și pentru oamenii ei, ca și pentru școală”, p. 135), primăria, preoți (Ion Sireteanu, „părintele cel bătrân de la noi”, de la care sătenii învață „să-și dea copiii la carte, de au ieșit mai mulți domni decât erau casele satului”, „un adevărat sfătuitor, cu priință și satului și neamului nostru”, prin care „satul a crescut buni români și buni creștini, cu familii unite”, pp. 16–17),

învățători, profesori, primari, notari, jandarmi, milițieni, securiști (Săcărdel, „un pui de lele din Drăgușanca, mărunțel, tuciuriu, prost și ambițios”), ravagiile politicianismului, oameni de diverse etnii (români, nemți, lipoveni, polonezi, ruteni, evrei, țigani) și mentalități, târgul tradițional (Siret, Cernăuți, Rădăuți) plin de negustori evrei și de dugheni, cu meseriași nemți, „care aveau cuvânt și mână de aur”, și români „primitori și răbdători”.

Satul tradițional trăiește, ca spectacol, în dimensiunile străvechimei sale. Istorisirile salvate din istoria sa orală sunt memorabile: ospățul muntenilor la crâșma Feghea (pp. 17–19), plata țigăncii care ghicește (pp. 44–46), tânăra nevestă care „caută pere pe răchită”, negustorind ouă în târgul de femei din Siret (p. 66), replicile satului la pericolul sovietic și comunizarea stalinistă („Românie, Românie,/ Nu lăsa rusu să vie/ Peste-a noastră vechi hotară/ Să ne-aducă jale-amară”; „– Foaie verde de alun,/ Vreți mahorcă sau tutun?”// „– Foaie verde de-astrahan,/ Vrem tutun american!” ș.a., pp. 39, 140, 166–170), povestea cu străinul care caută în sat secretul vieții lungi (pp. 161–164). Constatarea autorului-personaj, „drumeț cuprins de înserare în crucea vânturilor”, definește o lume apusă de mult, condamnată, fără drept la recurs, de istorie: „Așa era viața noastră, un amestec ciudat de naivitate și cruzime, de omenie și de fărădelege, de bunătate și de lăcomie. Dar omenia era deasupra tuturor” (p. 150).

Povestirea cărții întâi se încheie la hotarul satului. Plângând, eroul fără astâmpăr se desprinde de cuib și, fascinat de zbor, pleacă în lume hotărât să găsească „porțile norocului”, să treacă dincolo de acestea spre a căuta „lumea aceea visată la vârsta crudă a adolescenței”. Pe toate drumurile înstrăinării, „satul-rădăcină”, „satul-altar” îl va însoți mereu, ca durere și nădejde tainică, împreună cu neamul său ritualic, străbătând „vremuri cu valuri, vremuri de cumpănă”: „Curând vei muri și tu, sat al meu,/ Vor veni oamenii siluirii să te dărâme,/ Nu-ți va mai zâmbi nici un curcubeu,/ Mormintele noastre vor fi făcute fărăme.// Curând vei muri și tu, sat legănat/ De dealuri pustii și de mărunte păraie./ Cineva și-a luat puterea și te-a condamnat,/ Stârnind peste tot vâlvătaie...// Paharul mi-i plin cu venin,/ Zăcem cu toți ca-ntr-o boală./ Când cineva îndrugă puțin,/ Sosesc oamenii nopții și-l scoală./ Să nu mai vorbească fără de sine/ Ce nu se cuvine...// Curând vei muri și tu, sat-rădăcină,/ Sat-altar al tuturor morților mei./ Buldozerul, în năvală haină, / Va veni purtat prin poruncă de zmei,/ Dar am nădejde că noaptea asta buimacă/ Și tot ce e rău o să treacă/ Și iar or avea apă curată fântânile/ Și iar se vor coace în suflete grânele” (*Oameni și întâmplări din satul meu*, p. 48).

Interesante sunt poeziile publicate de profesorul Ion Popescu-Sireteanu, după 1989, în câteva volume. „Cărțile sale – crede Adrian-Dinu Rachieru, în 1996 –, dincolo de glazura unui limbaj științific, sunt impregnate de un lirism cotropitor, învăluind cu un parfum desuet, romanțios, idealuri înalte. Sprinteneala stilistică și metafora slujesc această gălgâitoare revărsare afectivă, prisoselnică, bănuim, la un om al bibliotecii. [...] În poezie, Ion Popescu-Sireteanu rămâne, peste ani, un suflet candid, un romantic incurabil, imun la toate modele și pozele”.

Frecventând teme și motive comune: destinul, dragostea, viața și moartea, vatra/casa părintească, satul natal, Bucovina, Moldova, patria, istoria, graiul neamului, dorul, drumul/calea, zborul, acest insolit autor bucovinean creează admirabile compoziții literare: „Dorul când mă vatămă,/ Vîno tu și cată-mă,/ Jalea când mă leagănă,/ Vîno tu și-mi tragă-nă,/ Când sînt singur și pustiu,/ Chipul tău pe vînt îl scriu./ Că mi-s ochii plini de tine./ Ești în gîndul meu ciorchine,/ Tu ești zori și tu ești sară,/ Apă lină, foc în pară,/ Tu ești zi și tu ești noapte,/ Pom cu poame pururi coapte...// Dorul când mă vatămă,/ Vîno tu și cată-mă,/ Gura ta aline-mă,/ La sânul tău ține-mă./ Să știi pentru cine cresc/ Dorul meu cel omenesc...” („De dragoste”, în volumul *De dragoste. Versuri*, Timișoara, Editura Augusta, 1999, p. 5); „Nu mai am, mamă, vești de la tine./ Acolo unde te-ai dus/ E rău sau e bine?/ L-ai văzut cumva pe Isus/ Domnind văile raiului./ Stînd cu dreptii alături?/ Ai toate-ale traiului?/ Sunt pe-acolo ierni și omături?/ Dar cozi la pâine, la lapte?/ Ce se mai spune la colțuri, în șoapte?/ Umblă și pe-acolo liberi nebunii./ Aruncînd peste tot sămînța minciunii?/ Aveți lemne de foc și lumină?/ Cernobâlul n-a atins și Sfînta Grădină?// [...] Mai vină, mamă, în vis./ La tine acasă./ Ți-au dat ce-au promis?/ Ești tot așa de frumoasă?/ De-ai ști cât mi-e de dor./ Te-ai preface-n izvor/ Și-ai veni, apă, pe masă./ Ori poate nu te mai lasă./ [...] / Ridică perdeaua lumii de veci./ Să te văd cum o duci, cum petreci...” („Să te văd...”, în volumul *Oameni și întîmplări din satul meu. Poeme*, Iași, Editura „Universitas XXI”, 2002, p. 53; cu același titlu, și în volumul *Mama. Poeme*, cu ilustrații de Marcela Negoescu, un portret de Liviu Smîntînică și o fotografie-document, din 1942, cu familia Gheorghe și Veronica Popescu, din Mănăstioara, în curtea casei lor, împreună cu patru din copii), Iași, Editura Taida, 2011, p. 24).

Versurile din volumul *Din anii tăcerii* (2019) au fost scrise – notează autorul în prefață – sub imperiul nopții totalitare, o noapte a vieților frînte: „Am trăit o lungă vreme a tăcerii, când trebuia să-ți ascunzi gîndurile, când nu bănuiai cine te toarnă, când nu știai dacă ziua de mâine te va găsi acasă și nu știai dacă te vei mai întoarce de unde urma să fii dus. În acei ani, așteptai la cozi nesfârșite, ca să revii în familie cu bunurile necesare zilnic, să-ți poți hrăni copiii... În acele vremuri de teamă, dacă așterneai pe hîrtie vreo împotrîvire, ascundeai cu mare grijă manuscrisele, să nu le găsească oamenii stăpînirii, că puteai deveni ușor amintire”. Textele adunate aici au fost scrise în perioada 20 aprilie 1965 – 23 iunie 1989 ca „un jurnal al sentimentelor, al atmosferei, al stării de spirit, generate de nume, chipuri, întîmplări, incidente, accidente, scenarii odioase, impredictibil, impredictibil”, „un jurnal-umbră”, „o carte care te răscolește până la lacrimă”, cum scrie profesorul Liviu Martin într-o cronică de întîmpinare, în 25 noiembrie 2021: „Eu zbor cu aripi tăiate,/ Pe gură cu nouă lăcate./ Pe suflet c-o piatră de moară,/ Ce-mi pare totuși ușoară./ Eu zbor și flămînd și-nsetat./ În cușcă, în lung și în lat,/ Doar gîndul, scăpat de povară/ Mai poate să zboare pe-afară./ El singur mă duce departe/ Și scrie urmașilor carte,/ Pe care-or citi-o pe rînd,/ Mirați că am scris-o flămînd” (Sânziene, 1984).

Scrierile originale publicate de profesorul Ion Popescu-Sireteanu au, în bună măsură, o importanță de netăgăduit și pentru cercetarea istoriei noastre din veacul

trecut. Prin bogăția de date și informații pe care cercetătorul nu le poate găsi în arhive, acestea aduc în prim-plan „istoria celor mici” dintr-un timp devastat de furtunile unui veac violent, supraviețuind „ca un temei de lumină” al unui neam alergând pe drumuri și „colbăit de vis”, toropit de o uimire stranie („uimiți,/ stăm cu mâinile încătușate/ în timp ce tâlhari/ ne umblă prin buzunare/ ziua-n amiaza mare,/ fără teamă,/ fără rușine”). În zămisliri de târziu, în ceremonialul consolidării memoriei noastre culturale, îl descoperim pe autor „copac în răscruce”, hrănind amintiri scumpe, „ciulin în câmpie” ori „cocor stingher în lumină”, legând durerea mai multor generații, muncit „de-ndoieli și sărutat de tăceri”, săpând fântâni „lângă vatră în slovă”, în căutarea „apei de sete” pentru urmași, a fericirii și a „dimineții depline” dintr-un mereu amânat „timp purificator”.

File de jurnal, 1985–1990 (2018) oferă utilizatorilor interesați o bogăție de informații, gestionate de un autor sensibil, marcat dramatic de evenimente: „De multă vreme simt pe suflet o permanentă apăsare. Caut înainte și mi se par închise toate căile, toate sursele de lumină. Trăiesc la voia întâmplării, ca o vietate dusă de valuri bezmetice. Nu știu nici cât va ține starea asta și nici dacă se va putea remedia ușor. În orice caz, suntem într-o vreme de totală dezorganizare. [...] Viața noastră evoluează din rău în mai rău” (1 decembrie 1985, 9 decembrie 1985).

„Cireș copt” încărcat de „roadele timpului”, ajuns la „cămărilor morții celei statornice”, Ion Popescu-Sireteanu, omul, profesorul, cercetătorul și scriitorul, deopotrivă, „umbră și pulbere date unui trup spre amăgire și îndoială”, trăiește înfiorat de sentimentul „trecerii și petrecerii” sale în „lumea albă”, al „devenirii întru devenire”. Meditația drumețului creștin „împodobit cu înțelepciune” este învăluită acum de tristețe calmă: „Nu știu ce dor bulguitor m-a cuprins de-am lăsat casă și sat și-am plecat în lume, unde mă culcam pe spini și mă sculam în vărsatul zorilor, spălându-mă cu roua de pe ochii dimineții.

Sub soarele bând al unui sfârșit de aprilie, când pădurea râdea în verdele ei crud și-și zbenguia coroana în vântul subțire care o alinta, m-a prins așa din senin un dor neogit de ducă.

Am mai stat până la vremea culesului și-apoi, beat de zări și netemător, am dat mâna cu destinul și-am plecat prin locuri neumblate, să rup coaja de pe întrebări, să-mi aflu alinare.

Dar întrebările au crescut, drumurile s-au împărțit în căi amăgitoare, iar dorul bulguitor m-a purtat în voia lui, pe unde vântul vântură și dărâmă păduri grele, până la văile oarbe. Cu dragostea m-am îmbrăcat, cu bucuria m-am încins, cu dorul m-am cuprins și-am ajuns apă care scapă din munte, până m-au albit brumele.

Ascuns în burile codrilor, cu ochii țintă la roadele timpului ca la un cireș copt, am descurcat potecile, mi-am deslușit așteptările și am ajuns încet-încet la cămărilor morții celei statornice.

De ce te-ai aruncat spre mine, dor bulguitor, deschizător de căi necunoscute?” („Dor bulguitor”, în volumul *Călător spre noapte. Proze*, Iași, Editura Printis, 2018, p. 89).

De-a lungul a patru decenii, profesorul Ion Popescu-Sireteanu colaborează la diverse periodice științifice, literare și de cultură, semnând peste 300 de studii, articole, recenzii și note: „Analele Universității «Al. I. Cuza» Iași”, „Studii și cercetări lingvistice”, „Limba română”, „Limbă și literatură”, „Analele Bucovinei”, „Contemporanul”, „Tribuna”, „Convorbiri literare”, „Bucovina literară”, „Septentrion”, „Țara Fagilor”, „Târgoviștea literară”. Începând cu anul 1965, susține 50 de comunicări științifice în cadrul unor manifestări universitare și academice (Iași, București, Timișoara, Cluj-Napoca, Pitești, Suceava, Arad, Cernăuți, Bârlad, Rădăuți). Membru în colegiul de redacție al periodicului trimestrial de istorie și cultură „Glasul Bucovinei”, fondat la Cernăuți (1994) și tipărit la București, la început de Fundația Culturală Română și ulterior de Institutul Cultural Român. Director al revistei „Târgoviștea literară”, fondată de profesorul Eusebiu Platcu (2012), originar și el din Bucovina, după moartea acestuia (de la anul II, nr. 2–3, iunie–septembrie 2013). Pseudonime: Ion Popescu-Sireteanu (începând din 1971), Bogdan Sireteanu.

Lucrările profesorului bucovinean Ion Popescu-Sireteanu se bucură de referințe critice elogioase, unele semnate de nume cu prestigiu. În ordine cronologică, îi închină recenzii și cronici, printre alții: Mircea-Radu Iacoban, Alexandru Călinescu, Alexandru Piru, Petru Zugun, Doru Scărlătescu, Constantin Ciopraga, Aurel Nicolescu, Șerban Cioculescu, Mihai Ungheanu, Mihai Drăgan, Nicolae Manolescu, Ștefan S. Gorovei, Ilie Dan, Alexandru Graur, Flora Șuteu, Ion Taloș, Emil Satco, Ioan Pânzar, Constantin Blanaru, Adrian-Dinu Rachieru, Ion-Horia Bârleanu, Constantin Hrehor, Pavel Țugui, Liviu Papuc, Zaharia Macovei, Nicolae Busuioc, Doina Cernica, Cecilia Popescu Latiș.

„Om al bibliotecii”, cercetător și „filolog riguros” ori „diac de limbă românească”, Ion Popescu-Sireteanu este un „editor competent”, realizând cu pietate ediții necesare pentru o mai bună cunoaștere a scriitorilor moderni și clasici ori a unor personalități pe nedrept uitate. „Impresionanta varietate de preocupări”, „sprinteneala stilistică și metaforică”, „lirismul pasional și înțelept”, „civilitatea academică”, meditația gravă asupra vieții, „simțul observației, care merge până la detalii”, „memoria prodigioasă”, „știința povestirii” și „infinita dragoste pentru lumea satului” îl definesc pe acest cărturar bucovinean, în sensul definirii conceptului de „cărturar modern” de către Vasile Bogrea: „aprinzător de lumânări în templul culturii naționale”.

În 2007, profesorul Ion Popescu-Sireteanu se stabilește la Pitești. Aici, se stinge din viață joi, 29 iulie 2021 și este înmormântat duminică, 1 august, în Cimitirul „Sfântul Gheorghe” din orașul de reședință a județului Argeș.

De-a lungul anilor, fac referiri la viața și activitatea profesorului Ion Popescu-Sireteanu, adolescentul fără astâmpăr „rostogolit din Bucovina” în lumea largă, între alții: Nicolae Busuioc, *Scriitori și publiciști ieșeni contemporani, 1945–2002. Dicționar*, Iași, Editura Vasiliana '98, 2002, pp. 347–349; Nicolae Ciurea-Genuneni, *Ion Popescu-Sireteanu și arta de a zidi timpul...*, Iași, Editura Printis, 2015, 106 p. + 10 p. cu reproduceri după fotografii; – I[ordan] D[atcu], „Popescu-Sireteanu,

Ion”, în Eugen Simion (coordonator), *Dicționarul general al literaturii române*, V (P–R), București, Editura Univers Enciclopedic, 2006, p. 377; – Mircea Irimescu, *Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina (1862–2012). La 150 de ani*, II, *Voluntariat bucovinean*, Rădăuți, Editura Septentrion, 2013, pp. 457–458; – Liviu Martin, „Anii tăcerii profesorului Ion Popescu-Sireteanu”, articol postat pe site-ul Bibliotecii Județene „Dinicu Golescu” Argeș, 25 noiembrie 2021, vezi <https://www.bjarges.ro/anii-tacerii-profesorului-ion-popescu-sireteanu/> (16 februarie 2022); – Silvestru Pânzariu, „Dispariția unui strălucit cărturar”, în „Crai nou”, Suceava, anul XXXII, nr. 8 568, 6 august 2021, vezi și <https://www.crainou.ro/2021/08/06/disparitia-unui-stralucit-carturar/> (18 februarie 2022); – Silvia Popescu (editor), *Lingvistul și scriitorul Ion Popescu-Sireteanu*. Articole, cronici și recenzii publicate pe seama cărților sale, Pitești, Editura Tiparg, 2010: – Adrian-Dinu Rachieru, „Un temperament liric: Ion Popescu-Sireteanu”, în volumul *Poeți din Bucovina (Selecție, studiu introductiv și profiluri critice)*, Timișoara, Editura Helicon, 1996, pp. 326–327; – Emil Satco, Alis Niculică, *Enciclopedia Bucovinei. Personalități, localități, societăți, presă, instituții*, III (P–Z), Suceava, Editura „Karl A. Romstorfer”, 2018, pp. 144–146; – Emil Satco, Ioan Pînzar, *Dicționar de literatură Bucovina*, Suceava, Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera” Suceava, 1993, pp. 178–179; – Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, II, Iași–Suceava, Editura Princeps Edit – Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera” Suceava, 2004, pp. 237–238; – Vasile I. Schipor, „Ion Popescu Sireteanu, la aniversarea a 70 de ani de la naștere”, în *Bucovina istorică. Studii și documente, Cuvânt-înainte* de D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, București, Editura Academiei Române, colecția „Enciclopedia Bucovinei în studii și monografii” (22), 2007, pp. 409–413; – Vasile I. Schipor, „In honorem prof. univ. dr. Ion Popescu-Sireteanu”, documentar, bogat ilustrat, publicat la împlinirea a 70 de ani, în „7 zile bucovinene”, anul V, nr. 199, 16–22 septembrie 2004, pp. 6–7, în cadrul rubricii „Bucovina: oameni și cărți”); – Carmen-Veronica Steiciuc, Alis Niculică, *Sol omnibus lucet*, antologie, profil biobibliografic și selecție de texte, Suceava, Editura Lidana, 2012, pp. 469–471.